

Ár 2013, föstudaginn 30. ágúst, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Unnur Erla Jónsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 46/2013**:

**M og
N
gegn
F**

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M og N, hér eftir nefndir sóknaraðilar, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 15. maí 2013, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 13. maí 2013. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 16. maí 2013, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 7. júní 2013. Var bréfið sent sóknaraðilum, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 11. júní 2013, og þeim gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust með bréfi, dagsettu 1. ágúst 2013.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 30. ágúst 2013.

II.

Málsatvik.

Þann 22. september 2008 var yfirlýsing um sjálfskuldarábyrgð á tékkareikningi gefin út. Sóknaraðilar tókust á hendur sjálfskuldarábyrgð in solidum á tékkareikningi A nr. X hjá FF. Hámarksfjárhæð sjálfskuldarábyrgðarinnar var kr. 15.000.000.

Á yfirlýsingu um sjálfskuldarábyrgð kom eftirfarandi fram: „Við undirritaðir sjálfskuldarábyrgðaraðilar höfum kynnt okkur efni ábyrgðaryfirlýsingarinnar og upplýsingabækling bankans um sjálfskuldarábyrgð. Jafnframt hafa okkur verið kynntar reglur um gerð greiðslumats hjá reikningseiganda, allt í samræmi við “Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga”, sem FF er aðili að.“ Þar fyrir neðan var gert ráð fyrir að hakað væri við að ekki væri óskað eftir að greiðslugeta reikningseiganda væri metin eða að greiðslugeta reikningseiganda hefði verið metin og með hans samþykki hefðu sjálfskuldarábyrgðaraðilar kynnt sér það greiðslumat. Ekki var hakað við annan hvorn valmöguleikanna. Einnig kom fram að

samkvæmt ofangreindu samkomulagi væri ávallt skylt að meta greiðslugetu reikningseiganda þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi reikningseiganda næmi hærri fjárhæð en kr. 1.000.000. Þá væri hjónum eða fólki í óvígðri sambúð heimilt að leysa fjármálafyrirtæki undan skyldu til greiðslumats vegna ábyrgðar á skuldum hvors annars.

Þann 12. júlí 2012 sendi lögmaður sóknaraðila varnaraðila bréf og óskaði eftir því að framangreindar sjálfskuldarábyrgðir yrðu felldar niður. Varnaraðili hafnaði kröfunni 8. nóvember 2012.

Sóknaraðilar skutu málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 13. maí 2013.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðilar krefjast þess að ógiltar verði sjálfskuldarábyrgðir sem þeir gengust í fyrir A. Sóknaraðilar byggja kröfur sínar á því að við veitingu sjálfskuldarábyrgðanna hafi FF ekki gætt þeirra skyldna sem á bankanum hafi hvílt skv. samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Samkomulagið nái til sjálfskuldarábyrgðanna, sbr. 1. mgr. 2. gr. þess.

Sóknaraðilar vísa til þess að skv. 3. gr. samkomulagsins hafi varnaraðila borið undir öllum kringumstæðum að meta greiðslugetu greiðanda þar sem fjárhæð ábyrgðanna hafi verið yfir þeim mörkum sem mælt sé fyrir um í 3. mgr. 3. gr. samkomulagsins. Ekki liggi heldur fyrir að sóknaraðilar hafi verið upplýstir um stöðu sína og rétt sinn né að þeim hafi verið afhentur upplýsingabæklingur um skuldaábyrgðir og veðsetningar, skv. 1. mgr. 4. gr. Þeim hafi heldur ekki verið kynntar niðurstöður greiðslumats, sbr. 2. mgr. 4. gr., enda hafi slíkt mat ekki farið fram.

Sóknaraðilar kveða ágreining máls þessa snúast um það hvort mat á greiðslugetu skv. 3. gr. samkomulagsins hafi farið fram eða ekki. Ekki sé deilt um það hvort upplýsingabæklingi hafi verið dreift með ábyrgðarskjölum til sóknaraðila í samræmi við ákvæði 1. mgr. 4. gr. samkomulagsins. Tilvísun varnaraðila til úrskurðar nr. 11/2013 hafi því enga þýðingu.

Telja sóknaraðilar það ágreiningslaust að þeir hafi ritað undir ábyrgðaryfirlýsinguna og hafi ekki krossað við valmöguleika að a) óska ekki eftir mati á greiðslugetu eða b) að eldri mót liggi fyrir og hafi verið fullnægjandi. Ekkert greiðslumat liggi fyrir og telja sóknaraðilar að það sé skýlaust brot á samkomulaginu og að það beri að fella ábyrgðina úr gildi af þeirri ástæðu.

Sóknaraðilar benda á að vísan varnaraðila til dóms héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-760/2012 hafi enga þýðingu í málinu. Í fyrsta lagi hafi dómur héraðsdóms lítið fordæmisgildi eins og gengið sé út frá almennt í allri lögfræðilegri aðferðarfræði enda séu þeir ekki endanlegir og ekki hafi verið tekin afstaða til sakarefnisins af Hæstarétti sem oft á tíðum snúi dómum eða byggji á öðrum forsendum. Auk þess liggi ekkert fyrir um það hvort málinu hafi verið áfrýjað eða muni verða áfrýjað þannig að mjög varasamt sé að vísa til þessa dóms sem einhvers konar fordæmis. Það sem meiru máli skipti sé hins vegar að framangreint héraðsdómsmál snúist um sjálfskuldarábyrgð aðila á tékkareikningi sambúðarmanns hennar en sambúðarfólk og hjón falli undir 1. og 3. mgr. 3. gr. samkomulagsins og sé heimilt að undanþiggja fjármálafyrirtæki frá þeirri skyldu að greiðslumeta maka. Öðrum ábyrgðarmönnum sé ekki heimilt að undanþiggja fjármálafyrirtæki frá því að greiðslumeta skuldara nema

að um sé að ræða skuld sem sé lægri en kr. 1.000.000, sbr. skýrt ákvæði þar um í 3. mgr. 3. gr.

Benda sóknaraðilar á að í því tilviki sem hér um ræði sé um kr. 15.000.000 ábyrgð að ræða og hafi því fortakslaust borið að framkvæma greiðslumat og tilkynna niðurstöðu þess fyrir sóknaraðilum sem ábyrgðarmönnum. Framangreindir reitir á ábyrgðaryfirlýsingunni sem ekki hafi verið krossað við hafi því á engan hátt átt við um það tilvik sem hér um ræði og hefði það engu máli skipt fyrir lögmæti lánveitingarinnar þótt krossað hefði verið í umrædda reiti enda hefði ábyrgðin verið jafn ólögmet fyrir því.

Sóknaraðilar vísa til þess að það sé markmið samkomulagsins að vernda ábyrgðarmenn og veðþola í þeim tilvikum sem samkomulagið ná til, sbr. 1. gr. þess. Sú vernd náist ekki ef þeim skyldum sem lagðar séu á fjármálastofnanir sé ekki fullnægt og fjármálafyrirtæki séu látin komast upp með það. Hafa beri í huga að fjármálafyrirtækin beri höfuð og herðar yfir viðskiptavini sína og verði því að gera þá kröfu til þeirra að þau fari eftir þeim reglum sem um þau gildi og þeim samningum sem þau geri við sína viðskiptavini og fulltrúa þeirra. Í 4. gr. samkomulagsins sé fjallað um upplýsingagjöf til ábyrgðarmanns áður en til veðsetningar sé stofnað. Í 2. mgr. 4. gr. samkomulagsins sé kveðið á um skyldu fjármálafyrirtækis til þess að tryggja það að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats og jafnframt að það sé gert með samþykki skuldara. Í ákvæðinu felist ótvíræð skylda og verði jafnframt að túlka ákvæðið þannig að fjármálafyrirtæki hafi sönnunarbyrði fyrir því að þessi skylda hafi verið uppfyllt enda sé ljóst að markmiðum ákvæðisins og samkomulagsins í heild verði ekki náð með öðrum hætti. Í þessu sambandi verði jafnframt að leggja það til grundvallar að varnaraðili hafi viðurkennt að hafa ekki látið umrædd greiðslumöt fara fram og þannig brotið gegn samkomulaginu og verði að leggja það til grundvallar við úrlausn málsins. Þar sem þessum skyldum hafi ekki verið fullnægt sé veðleyfi sóknaraðila ólögmet.

Sóknaraðilar byggja á því að varnaraðili hafi sönnunarbyrði um það að greiðslumat hafi farið fram og að það hafi verið kynnt ábyrgðarmanni/veðþola. Slík sönnun liggja ekki fyrir og verði því að leggja það til grundvallar við úrlausn málsins að ekki liggja fyrir sönnun um að umræddum skyldum hafi verið fullnægt og að varnaraðili hafi því ekki fullnægt skyldum sínum varðandi framkvæmd og kynningu greiðslumats.

Benda sóknaraðila á að varnaraðili sé bundinn af samkomulagi viðskiptaráðuneytisins, Samtaka banka og veðbréfafyrirtæka, Sambands íslenskra sparisjóða og Neytendasamtakanna frá 8. júní 2000 um störf og vald úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki og hafi nefndin úrskurðað um réttindi og skyldur viðskiptamanna banka á grundvelli samkomulagsins. Hafi nefndin m.a. fellt úr gildi ábyrgðir og veð þar sem ekki hafi verið farið eftir samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga og staðfesti það þau réttaráhrif sem brot á samkomulaginu hafi.

Vísa sóknaraðilar til þess að þar sem brotið hafi verið gegn skýrum ákvæðum 3. og 4. gr. samkomulagsins sem sé ætlað að vernda ábyrgðarmenn og veðsala þá sé ljóst að fallast beri á kröfur sóknaraðila og víkja til hliðar framangreindum sjálfskuldarábyrgðum á grundvelli 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggæringa.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Bendir varnaraðili á að á yfirlýsingu þeirri er sóknaraðilar hafi ritað undir hafi verið að finna eftirfarandi texta: „Við undirritaðir sjálfskuldarábyrgðaraðilar höfum kynnt okkur efni ábyrgðaryfirlýsingarinnar og upplýsingabækling bankans um sjálfskuldarábyrgð. Jafnframt hafa okkur verið kynntar reglur um gerð greiðslumats hjá reikningseiganda, allt í samræmi við „Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga“, sem FF er aðili að“. Í beinu framhaldi hafi ábyrgðarmönnum gefist færi á að haka við valmöguleikann „Ekki er óskað eftir því að greiðslugeta reikningseiganda sé metin“ eða „Greiðslugeta reikningseiganda hefur verið metin og með hans samþykki hafa undirritaðir sjálfskuldarábyrgðaraðilar kynnt sér það greiðslumat.“ Ekki hafi verið hakað við valmöguleika en sóknaraðili hafi skrifað undir skjalið.

Varnaraðili telur að ekki verði annað séð en að skylda skv. 4. gr. samkomulagsins um upplýsingaskyldu varnaraðila hafi verið uppfyllt enda riti sóknaraðilar undir yfirlýsingu þess efnis að hafa kynnt sér efni ábyrgðaryfirlýsingarinnar og upplýsingabækling bankans um sjálfskuldarábyrgð. Vísar varnaraðili til úrskurðar úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 11/2013 máli sínu til stuðnings.

Vísar varnaraðili til þess að sóknaraðilar hafi ekki krossað við valmöguleika á yfirlýsingunni varðandi það hvort þeir óskuðu eftir greiðslumati eður ei. Líta verði svo á að með undirskrift sinni á sjálfskuldarábyrgðaryfirlýsinguna hafi sóknaraðilar tekist á hendur skuldbindingu sem ekki verði vikið til hliðar með þeim rökum sem haldið sé fram af þeirra hálfu, sbr. dóm héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-760/2012.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgða sóknaraðila á tékkareikningi nr. X.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga er undirritað af Samtökum banka og verðbréfafyrirtækja f.h. aðildarféлага sinna. FF var eitt þessara aðildarféлага og leiðir varnaraðili í máli þessu rétt sinn frá því félagi. FF bar að fullnægja þeim skyldum sem á honum hvíldu samkvæmt samkomulaginu, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 169/2012.

Umrætt samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga tekur m.a. til þess þegar einstaklingur gengst í sjálfskuldarábyrgð, sbr. 2. gr. samkomulagsins. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000. Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggi fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Bendi niðurstaða greiðslumats til þess að greiðandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar en ábyrgðarmaður óskar eftir að lán verði veitt engu að síður, skal hann staðfesta það skriflega.

Óumdeilt er að varnaraðili mat ekki greiðslugetu A, eiganda tékkareiknings nr. X. Samkvæmt 3. mgr. 3. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga var varnaraðila skylt að meta greiðslugetu A. Verður varnaraðili að bera hallann af því að slíkt mat fór ekki fram og þar með hver niðurstaða þess hefði orðið og hvort sóknaraðilar hefðu eftir sem áður gengist í ábyrgð fyrir A eftir að hafa kynnt sér matið.

Ábyrgðaryfirlýsing sú sem sóknaraðilar skrifuðu undir er samin einhliða af FF. Í henni er sérstaklega upplýst að „*samkvæmt ofangreindu samkomulagi er ávallt skylt að meta greiðslugetu reikningseiganda þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi reikningseiganda (einstaklings) nemur hærri fjárhæð en kr. 1.000.000.-*“ Hið sama kemur fram í upplýsingabæklingi bankans um sjálfskuldarábyrgð. Voru sóknaraðilar því í góðri trú um að bankinn myndi ekki binda þá við ábyrgð án þess að framkvæma greiðslumat á aðalskuldaranum.

Ekki er unnt að jafna atvikum máls þessa við dóm héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-760/2012. Í því máli hafði sambúðarkona undanskilið banka frá þeirri skyldu að framkvæma greiðslumat, með yfirlýsingu á sjálfskuldarábyrgðina, sbr. heimild hjóna eða sambúðarfólks í 3. mgr. 3. gr. samkomulagsins til að undanskilja fjármálafyrirtæki frá skyldu til greiðslumats, vegna ábyrgðar á skuldum hvors annars. Sú er ekki aðstaðan í máli þessu þar sem atvik falla ekki undir undantekningarreglur 3. gr. samkomulagsins um heimild ábyrgðaraðila til að undanskilja fjármálafyrirtæki skyldu til greiðslumats.

Í ljósi alls framangreinds og með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga verður að telja að rétt sé að ógilda sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila á tékkareikningi A nr. X.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Sjálfskuldarábyrgðir sóknaraðila, M og N, á tékkareikningi A nr. X hjá varnaraðila, eru ógildar.

Reykjavík, 30. ágúst 2013.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Unnur Erla Jónsdóttir